

**Міністерство освіти і науки України
Бердянський державний педагогічний університет
Факультет філології та соціальних комунікацій
Кафедра іноземних мов і методики викладання**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення Приймальної комісії

Бердянського державного педагогічного
університету

27 березня 2020

ПРОГРАМА

вступного випробування з іноземної мови

Освітньо-науковий ступень: доктор філософії

Спеціальність:

011 Освітні, педагогічні науки

014 Середня освіта (Фізика)

015 Професійна освіта

032 Історія та археологія

035 Філологія

051 Економіка

Бердянськ - 2020

ЗМІСТ

1.	Пояснювальна записка.....	4
2.	Зміст програми.....	7
3.	Критерії оцінювання.....	9
4.	Список рекомендованої літератури.....	10

I. Пояснювальна записка

Мета вступного випробування для вступу на здобуття освітньо-наукового ступеня доктор філософії: з'ясувати рівень теоретичних знань і практичних навичок вступників, яких вони набули під час навчання на освітньому ступені магістр та освітньо-кваліфікаційному рівні спеціаліст з метою формування рейтингового списку та конкурсного відбору вступників на навчання за освітньо-науковим ступенем доктора філософії вказаних спеціальностей у межах ліцензованого обсягу.

Вступний іспит з іноземних мов (англійської, німецької, французької) до аспірантури має на меті визначення рівня підготовки вступників з іноземної мови та подальше спрямування навчання іноземної мови в аспірантурі з огляду на актуальність інтеграції освітньої системи України у європейський та світовий освітній простір та потребу в підвищенні рівня знань аспірантами іноземних мов і навичок активної роботи з міжнародними базами наукової інформації. Програма вступного іспиту засвідчує перехід від навчання володіння іноземною мовою до її практичного застосування, до використання її як засобу отримання та обміну необхідною інформацією.

Програма відображає конкретні характеристики рівнів практичного володіння іноземною мовою та встановлює мінімум навчального матеріалу для розвитку передбачених навичок та умінь мовленнєвої діяльності.

Практичне володіння іноземною мовою передбачає демонстрування високого рівня сформованості функціональної, мовної та мовленнєвої компетенцій. **Функціональна компетенція** включає володіння іноземною мовою для академічних цілей, а саме: вміння читати наукові тексти (першоджерела), анотувати та реферувати їх; слухати та конспектувати лекції; готувати та проводити презентації та семінари. **Мовна компетенція** передбачає володіння вступником орфографічними, орфоепічними, лексичними, фонетичними, граматичними та стилістичними нормами сучасної іноземної мови. **Мовленнєва компетенція** охоплює рецептивні та продуктивні вміння. Вступник до аспірантури повинен брати участь в усному спілкуванні іноземною мовою в обсязі, передбаченому програмою матеріалу.

Форма фахового випробування – екзамен.

Форма вступного випробування - екзамен

Екзамен – це завдання, виконання яких дає можливість виявити рівень сформованості теоретичних знань, практичних умінь та компетенцій.

Час виконання – 60 хвилин (підготовка до відповіді 45 хвилин, відповідь – 15 хвилин)

Вступний іспит з іноземної мови до аспірантури передбачає декілька частин і містить низку завдань різних рівнів складності, націлених на перевірку рівня сформованості мовленнєвої та мовної компетенцій вступника.

Частина 1. Мовленнєва компетенція

Блок 1. Читання. Метою цього завдання є перевірка рівня сформованості компетенції в читанні, а саме: детальне розуміння змісту прочитаного, вміння

встановлювати значення лексико-граматичних одиниць на основі контексту, знання засобів організації дискурсу.

1. Читання зі словником оригінального тексту з фаху з точною передачею змісту прочитаного у формі письмового перекладу. Обсяг тексту -1200 друкованих знаків. Час, відведений на виконання, – 40 хв.

2. Читання без словника оригінального тексту з фаху з передачею змісту у формі переказу рідною або іноземною мовою. Обсяг тексту 2500 друкованих знаків. Час, відведений на читання, – 5-8 хв.

Частина 2. Мовна компетенція

Блок 2. Бесіда. Метою бесіди є перевірка рівня сформованості вмінь монологічного та діалогічного мовлення з урахуванням перевірки рівня сформованості лексичної та граматичної компетенцій, а саме здатність конструювати граматично правильні форми, використовуючи лексичні одиниці, які відповідають ситуації спілкування.

3. Бесіда іноземною мовою згідно з тематикою, передбаченою програмою (9 тем):

- 1) Автобіографічні відомості.
- 2) Фаховий вищий навчальний заклад (історія розвитку, структура ВНЗ).
 - 3) Фахова освіта (спеціальність, яку здобуто після закінчення ВНЗ)
- 4) Україна (географічне положення, клімат; найбільші міста країни).
- 5) Сучасний політичний устрій України (поділ влади в державі, адміністративно-територіальний устрій України, державна політика).
- 6) Економічний розвиток України.
- 7) Україна і Європейський Союз.
- 8) Країна, мова якої вивчається (географічне положення, економічний розвиток, промисловість, найбільші промислові центри).
- 9) Політична система Великобританії (Німеччини, Франції).

Рекомендовані запитання до співбесіди:

1. Яка тема Вашого майбутнього дисертаційного дослідження?
2. Чим обумовлений вибір теми Вашого майбутнього дисертаційного дослідження?
3. Який напрям Вашого майбутнього дисертаційного дослідження?
4. Чи брали Ви участь у науковій діяльності до вступу до аспірантури?
5. У яких науково-практичних конференціях Ви брали участь?
6. Яка була тема Вашої магістерської роботи?
7. Якими знаннями, вміннями, навичками Ви оволоділи під час навчання в ВНЗ?
8. У якій державній установі (організації) Ви працюєте? Яку посаду займаєте?
9. Що входить до Ваших посадових обов'язків?

Вимоги до відповіді вступника

Вимоги до навичок та вмінь в мовленнєвій діяльності

Складовими мовленнєвої діяльності є рецептивні та продуктивні вміння.

До рецептивних умінь належить **читання**.

Вступник до аспірантури повинен **вміти**:

– виконувати різні види робіт з оригінальною літературою з фаху відповідно до завдань кафедри іноземних мов та залежно від поставлених завдань, що полягають у розумінні змісту й отриманні різноманітної інформації з оригінального джерела, що прочитано;

– читати й розуміти тексти загальнонаукового та професійно орієнтованого характеру;

– володіти всіма видами читання (вивчаючим, ознайомлювальним, переглядовим і пошуковим);

– читати без словника із швидкістю 500-550 друкованих знаків за хвилину (обсяг матеріалу для одноразового контролю – 2500 друкованих знаків за 10 хвилин);

– читати за допомогою галузевого словника із швидкістю не менш, ніж 300 друкованих знаків за хвилину (обсяг матеріалу для одноразового контролю – не менш, ніж 1200-1500 друкованих знаків за одну академічну годину);

– робити висновки на основі переробки отриманої інформації.

До продуктивних умінь належать **говоріння та переклад**.

Під час **говоріння** (монологічне мовлення та діалогічне мовлення) вступник до аспірантури повинен **вміти**:

У формі монологічного мовлення:

– представляти себе;

– володіти мовленнєвим етикетом повсякденного й професійного спілкування;

– володіти всіма видами монологічного мовлення (інформування, пояснення, уточнення тощо);

– проводити презентації;

– робити коротке непередготовлене повідомлення з тематики, визначеної екзаменатором, а саме: взаємовідносини в сім'ї, колективі; захоплення, наукові інтереси; плани на майбутнє;

– виступати на конференціях з доповідями та повідомленнями.

У формі діалогічного мовлення:

– починати бесіду, вести та завершувати її;

– вести бесіду, демонструючи елементи пояснення, висловлення власної думки і т.ін.

– уміти встановлювати контакти у ситуаціях повсякденного, професійного та наукового спілкування (контакти по телефону, обмін інформацією / дискусія / диспут у ході семінарів, конференцій тощо).

– фіксувати потрібну інформацію в ході спілкування.

Під час виконання **перекладу** матеріалу вступник до аспірантури повинен **вміти**:

– працювати з двомовним та одномовним словниками;

– вибрати з двомовного словника відповідні українські або іншомовні еквіваленти;

– давати адекватний переклад на основі розпізнавання синтаксичної структури речення.

II. Зміст програми

Навчальний матеріал з англійської мови

- 1). Структура речення в англійській мові у порівнянні зі структурою речення в українській мові. Розповідне, питальне та заперечне речення. Типи питань.
- 2). Дієслово. Допоміжні, питальні та смислові дієслова.
- 3). Спосіб (дійсний, умовний, наказовий).
- 4). Система часів. Активний і пасивний стан. Особливості використання і перекладу пасивного стану.
- 5). Узгодження часів.
- 6). Умовний спосіб. Емфатичні конструкції.
- 7). Функції дієслів: to be, to have, to do, will, should, would.
- 8). Функції дієслів із закінченням – ing, – ed.
- 9). Іменник. Утворення множини. Присвійний відмінок.
- 10). Артикль.
- 11). Займенник (загальні відмінності). Особові, присвійні, вказівні займенники. Незначні займенники some, any і заперечний займенник no. Кількісні займенники many, any, few. Неозначно-особовий займенник one. Три функції one. Підсилювальні і зворотні займенники.
- 12). Прикметник. Прислівник. Ступені порівняння.
- 13). Числівник. Кількісні та порядкові числівники. Дріб. Читання формул, хронологічних дат, позначень часу.
- 14). Ознаки підрядних речень: додаткових, означальних, умовних; ознаки сполучникового і безсполучникового підпорядкування.
- 15). Безособові форми дієслова. Дієприкметник I, II, функції та способи перекладу. Інфінітив, функції та способи перекладу. Герундій функції та способи перекладу.
- 16). Модальні дієслова та їх еквіваленти.
- 17). Найуживаніші суфікси, префікси англійської мови наукової літератури та їх значення. Основні суфікси іменників, прикметників, дієслів, прислівників.

Навчальний матеріал з німецької мови

- 1). Часові форми дієслова. Дієслова з відокремлюваними та невідокремлюваними префіксами. Керування дієслів.
- 2). Пасивний спосіб. Модальні дієслова з інфінітив пасив. Результативний пасив.
- 3). Відмінювання артиклів (означеного та неозначеного) та іменників. Множина іменників.
- 4). Прийменники з давальним відмінком. Прийменники із знахідним відмінком. Прийменники, що вимагають давальний і знахідний відмінок. Прийменники з родовим відмінком.
- 5). Займенники (особові, присвійні, вказівні). Вказівні займенники у функції заміни іменників.
- 6). Способи вираження заперечення у німецькій мові.

- 7). Залежний інфінітив. Інфінітивні групи як члени речення. Сполучення додатку у знахідному відмінку з інфінітивом.
- 8). Дієприкметник I та II. Означення, виражене дієприкметником. Поширене означення. Дієприкметник у функціях означення та обставини.
- 9). Відокремлені дієприкметникові звороти.
- 10). Порядок слів у різних видах речень (просте розповідне, питальне, спонукальне). Складнопідрядне речення. Складносурядні речення. Сурядні сполучники, які впливають на порядок слів та які не впливають на порядок слів у реченні. Парні сполучники.
- 11). Речення з підрядними означальними. Відмінювання відносних займенників.
- 12). Додаткові підрядні речення. Речення з підрядними причини. Введення логічних зв'язків.
- 13). Інфінітивні групи. Речення з підрядними мети та способу дії.
- 14). Речення з підрядними умовними.
- 15). Розділовий родовий відмінок.
- 16). Прикметник та типи його відмінювання. Ступені порівняння.
- 17). Займенникові прислівники.
- 18). Вираження значення можливості та повинності за допомогою конструкцій **haben** та інфінітив і **sein** та інфінітив.
- 19). Речення з підрядними часу та мети. Подвійні прийменники та прийменники з підсиленням.
- 20). Наказовий спосіб.
- 21). Модальні дієслова, складні форми модальних дієслів.
- 22). Спосіб вираження зв'язку з попереднім та наступним висловлюванням.
- 23). Кон'юктив в самостійних реченнях.
- 24). Кон'юктив в умовних реченнях. Допустові речення. Модальні слова.
- 25). Лексичні, граматичні та стилістичні особливості перекладу науково-технічної літератури.

Навчальний матеріал з французької мови

- 1) Іменник. Особливості французьких іменників. Рід. Число.
- 2) Прикметник. Особливості французьких прикметників. Конструкції, що замінюють прикметники. Рід. Число. Ступені порівняння. Місце прикметника-епітета.
- 3) Артикль. Вживання. Означений і неозначений артикль. Частковий артикль. Відсутність артикля. Деякі додаткові відомості.
- 4) Займенник і займенникові детермінативи. Особливості французьких займенників. Форми особових займенників. Неозначено-особовий займенники « on » та « il ». Займенник у ролі додатка. Нейтральне «le ». Місце двох службових займенників-додатків « en », « у ». Самостійні особові займенники. Відносні займенники, форми, вживання.
- 5) Дієслово. Система часів та способів французького дієслова. Безособові форми дієслова. Відмінювання. Вживання допоміжних дієслів. Утворення, значення та вживання часів системи l'Indicatif. Складні часи. Узгодження часів дійсного способу. Умовний спосіб. Subjonctif. Наказовий спосіб.

6) Прислівник. Ступені порівняння. Прислівники кількості та інтенсивності, часу та місця. Місце прислівника. Погодження, заперечення, обмеження. «Ne» експлетивне.

7) Прийменник. Особливості французького прийменника. Місце в реченні.

8) Типи речень. Головні та другорядні члени речення. Порядок слів. Узгодження підмета та присудка.

9) Просте речення. Зворот «c'est ... qui», «c'est ... que». Засоби виділення членів простого речення. Сегментовані конструкції. Неповні речення. Окличне речення.

10) Пряме і непряме запитання. Загальне запитання. Запитання до одного із членів речення.

11) Складне речення. Загальні відомості. Складносурядні речення (сполучникові та безсполучникові з'єднання). Види підрядних речень. Підрядні підметникові речення. Підрядне речення-атрибут. Речення з підрядним обставини.

12) Умовна фраза.

13) Порядок слів у підрядних реченнях.

14) Infinitif, Gérondif, Participe у підрядних реченнях.

15) Деякі особливості французької пунктуації.

16) Граматичні особливості перекладу.

17) Лексичні особливості перекладу. Переклад слів відповідно теорії лексичних відповідників Я.Л. Рецкера. Особливості перекладу інтернаціональної і псевдоінтернаціональної лексики. Переклад термінів. Передача при перекладі топонімів і антропонімів. Передача реалій. Оказіональні відповідники. Необхідність стилістичного « вирівнювання » при перекладі. Прагматична адаптація при перекладі.

III. Критерії оцінювання

Оцінювання знань вступників до аспірантури за результатами вступного іспиту з іноземної мови здійснюється членами комісії на основі отриманих відповідей на питання білетів. Оцінювання відбувається за 100-бальною шкалою. Відповіді вступників оцінюються окремо за кожним питанням усіма членами комісії. Потім визначається середня оцінка за результатами усіх питань. При виникненні дискусій, спорів щодо оцінки вирішальне слово має голова екзаменаційної комісії.

Рівень	Бали	Загальні критерії оцінки
Низький	0 – 49 бали	виставляється в разі невиконання вимог до середнього рівня знань.
Середній	50–64 бали	невідповідність перекладу до тексту оригіналу та неповне розуміння іншомовного тексту з фаху; представлення усного повідомлення на одну з вивчених тем (не менше 10 речень) у повільному темпі (недоліки вимови та лексико-граматичні помилки не повинні впливати на розуміння загального змісту

		повідомлення).
Достатній	65 – 89 бали	достатньо адекватний переклад та розуміння іншомовного тексту з фаху; представлення усного повідомлення на одну з вивчених тем (10-15 речень) у середньому темпі (недоліки вимови та лексико-граматичні помилки не повинні впливати на розуміння загального змісту повідомлення); адекватна реакція на запитання викладача за темою повідомлення.
Високий	90 – 100 балів	повний та адекватний переклад, а також правильне розуміння іншомовного тексту з фаху; здатність виправляти зроблені при перекладі помилки; представлення усного повідомлення на одну з вивчених тем (15 речень) у природному розмовному темпі (допускаються недоліки вимови та лексико-граматичні помилки, які не повинні впливати на розуміння змісту повідомлення); спроможність вести бесіду в межах програмної тематики.

Остаточна конкурсна оцінка (**КО**) за 100-бальною шкалою (від 1 до 5) формується за формулою:

$$КО = (O1 + O2 + On) / n,$$

де **O1, O2, On** – бали за відповідь на одне питання; **n** – кількість питань.

IV. Список рекомендованої літератури

Рекомендована література для підготовки до вступного іспиту з іноземної мови

Англійська мова

Базова:

1. Англійська мова : [Підручник]/ [Л. Ю. Шапран, Л. І. Куниця, Г. А. Чередніченко, О. П. Авраменко] - Київ: Фірма «ІНКОС», 2007. – 717 с.
2. Качалова К. Н. Практическая грамматика английского языка: в 2-х т./ К. Н. Качалова, Е. Е. Израилевич – К.: Методика, 2003. – 304 с.
3. Тучина Н. В. Speak English with Pleasure/ под ред. Луизы Грин (Великобритания), Киры О. Янсон (США) / Н. В. Тучина, Т. К. Меркулова, В. С. Кузьмина. – Харьков: СПД ФЛ Шапиро М. В., 2004. – 288 с.
4. Murphy R. English Grammar in Use. / R. Murphy. - Cambridge: Cambridge University Press, 1988. – 508 с.

Допоміжна:

5. Методичні рекомендації до практичних занять з дисципліни «Іноземна мова» (англійська) для студентів 1 курсу всіх напрямів підготовки всіх галузей знань всіх факультетів/укладачі: Н.С. Фоменко, О. О. Приходько, Н. П. Голованова- Херсон, 2013. – 170 с. (реєстр.№93/310 – 15.11.13)

6. Методичні рекомендації до виконання практичних занять з дисципліни „Іноземна мова” для студентів 1 курсу факультету кібернетики, економіки, технологій та дизайну, машинобудування всіх напрямів підготовки всіх галузей знань за темою „ Ukraine. Geographical position. Political system”/ укладач: О. О. Приходько – Херсон, ХНТУ, 2013 – 23 с. (реєстр.№36/593 – 07.02.13)

Німецька мова

Базова:

1. Дулиенко Г. И. Пособие по переводу немецкой научно-технической литературы: уч. пособие / Г. И. Дулиенко. – М.: Высшая школа, 1977. – 192 с.

2. Немецкий язык для технических вузов. / Под ред. Н. В. Басовой. 4-е изд. – Ростов-на-Дону:Феникс, 2003. – 512 с.

3. Німецька мова: Поглиблений курс: Підручник / Г. П. Ятель, І. О. Гіленко, Л. Я. Мариненко, Т. С. Мироненко. – К.: Вища шк., 2002. – 214 с.

Допоміжна:

4. Паремская Д. А. Практическая грамматика (немецкий язык): уч. пособие / Д. А. Паремская. – М. : Высшая школа, 2003. – 350 с.

5. Практична граматики німецької мови. Навчальний посібник для студентів та учнів. Комунікативні вправи і завдання. [Євгененко Д. А. та ін.] – 2-е видання, виправлене та доповнене. – Вінниця: НОВА КНИГА, 2004. – 400 с.

Французька мова

Базова:

1. Василивицкая Н. Н. Ваш экзамен по французскому языку. / Н. Н. Василивицкая, Т. Г. Шкреба . – Харьков: Мир детства, 1997.

2. Колечко О. Д. Підручник з французької мови для студентів-економістів. / О. Д. Колечко, В. Г. Крилова. – Київ: КНЕУ, 1998.

3. Матвишин В. Г. Бизнес-курс французского языка. / В. Г. Матвишин. – Киев: Логос, 1999.

4. Мурадова З. Л. 60 устных тем по французскому языку. / З. Л. Мурадова. – М: Айрис Пресс Рольф, 1999.

5. Самсонова А. З. Посібник з граматики французької мови. / А. З. Самсонова. – Київ, 2006.

Допоміжна:

6. Методичні рекомендації до практичних занять з вивчення граматичних особливостей перекладу науково-популярної літератури та літератури загальноосвітнього характеру для студентів I курсу всіх напрямів підготовки всіх галузей знань всіх факультетів. – Херсон: ХНТУ, 2013.